

Μια ιστορία κοινωνικής βιοαρχαιολογίας: Ανθρώπινα οστά, ταφικές πρακτικές και κοινωνική δυναμική στη Μυκηναϊκή Αχαΐα – Η περίπτωση της Βούντενης

ομιλήτρια

Δρ. Ιωάννα Μουτάφη

Βιοαρχαιολόγος,

M. H. Wiener Laboratory

for Archaeological Science

Η 2η συνάντηση

του Μυκηναϊκού Σεμιναρίου

θα πραγματοποιηθεί στις **19:00**

στο **Σουηδικό Ινστιτούτο Αθηνών**

(Μητσαίων 9)



Η ομιλία παρουσιάζει μια ολιστική βιοαρχαιολογική προσέγγιση των κοινωνικών διαστάσεων των μυκηναϊκών ταφικών πρακτικών, με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταχείριση του νεκρού σώματος. Η μελέτη βασίζεται στην περίπτωση της Βούντενης, ενός σημαντικού Υστεροελλαδικού (1400-1050 π.Χ.) νεκροταφείου θαλαμωτών τάφων στην Αχαΐα.

Το πολύπλοκο ταφικό τελετουργικό της Μυκηναϊκής περιόδου χαρακτηρίζεται από πολλαπλές ταφές, επανάχρηση του τάφου, και ποικιλία δευτερογενούς μεταχείρισης προηγούμενων ταφών. Παρά το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις κοινωνικές διαστάσεις των μυκηναϊκών ταφικών εθίμων, στις ερμηνευτικές προσεγγίσεις συναντάμε συχνά ένα χάσμα μεταξύ θεωρίας και εμπειρικών δεδομένων, ενώ η μελέτη των οστών παραμένει δευτερεύουσα. Ως εκ τούτου, η ταφική πρακτική ανασυστήνεται μόνο αποσπασματικά. Πολλές διαφορετικές πράξεις συχνά

ομαδοποιούνται υπό τον όρο «δευτερογενής απόθεση», ενώ στην πραγματικότητα η ποικιλία τους πιθανώς ανακλά πολύ διαφορετικά ιδεολογικά κίνητρα. Το ζήτημα περιπλέκεται ακόμα περισσότερο εξαιτίας των εγγενών ταφονομικών προβλημάτων λόγω επανάχρησης των τάφων.

Στην ομιλία υποστηρίζεται πως ο πιο γόνιμος δρόμος για να προσεγγίσουμε την πολυπλοκότητα των μυκηναϊκών πολλαπλών ταφών είναι μέσω μιας «εκ των έσω» κατανόησης της δράσης και εμπειρίας τόσο των ζωντανών (που πραγματοποίησαν την ταφή) όσο και των ίδιων των νεκρών. Το κλειδί για να το πετύχουμε είναι μια συνθετική προσέγγιση που συμφιλιώνει θεωρητικές εξελίξεις με τη διεπιστημονική εξέταση πολιτισμικών και βιολογικών δεδομένων, βάσει εξελιγμένης μεθοδολογίας για την ανάλυση αναμοχλευμένων σκελετικών καταλοίπων. Τα ανθρώπινα οστά αντιμετωπίζονται ως η κύρια πηγή

πληροφοριών και εξετάζονται υπό ένα διττό πρίσμα: ως υποκείμενο της δικής τους οστεοβιογραφίας αλλά και ως αντικείμενο της δράσης και εμπειρίας των ζώντων.

Σε αυτό το πλαίσιο, επιλέχθηκε σκόπιμα μόνο μία περίπτωση μελέτης, η Βούντενη στην Αχαΐα, με στόχο να ανασυσταθεί η ταφική μεταχείριση όσο το δυνατόν λεπτομερέστερα και να διερευνηθεί πολλαπλώς η αλληλεπίδραση ταφικής πράξης και μεταβαλλόμενων κοινωνικών συνθηκών. Το πλήθος των ανασκαφικών δεδομένων από τη Βούντενη και η λεπτομερής τους τεκμηρίωση επιτρέπουν να ερευνήσουμε τις ταφικές πρακτικές μιας κοινότητας που έζησε σε μια από τις πιο ενδιαφέρουσες περιοχές του μυκηναϊκού κόσμου, κατά τη διάρκεια και της ανακτορικής ΥΕΙΙΑ-B αλλά και της μετανακτορικής ΥΕΙΙΓ περιόδου. Στόχος είναι να εμβαθύνουμε σε: **α) καίρια ζητήματα της σύγχρονης μυκηναϊκής ταφικής έρευνας**, όπως λεπτομέρειες της επανάχρησης των τάφων, μορφή και ποικιλία ταφικών πράξεων, διαδοχή και συχνότητα ταφικών επεισοδίων, πληθυσμιακή δημογραφική σύνθεση και καμπύλες θνησιμότητας, οργανωτικά μοτίβα της ταφικής ποικιλομορφίας, διαφοροποίηση ως προς την

ένταξη και την ορατότητα διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, διαφορές στην ταφική μεταχείριση βάσει κοινωνικών χαρακτηριστικών (π.χ. φύλο, ηλικία), μεταβολές στην προσωπική και κοινωνική θεώρηση των ατόμων, και **β) στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες στην Αχαΐα**, ιδίως κατά τη μεταβατική ΥΕΙΙΓ περίοδο.

Η παράλληλη εξέταση διαχρονικών μεταβολών σε ταφικά έθιμα και δημογραφικά δεδομένα φωτίζει την αλληλεπίδραση μεταξύ τρόπου ταφής και ευρύτερων κοινωνικών συνθηκών. Προσεγγίζονται επίσης καίρια ζητήματα ως προς τις ΥΕΙΙΓ εξελίξεις στην Αχαΐα, όπως: α) το επίπεδο πολιτισμικής και κοινωνικής συνέχειας μεταξύ των δύο περιόδων, β) η πληθυσμιακή αύξηση και η πιθανότητα μεταναστευτικής εισροής από τα πρώην ανακτορικά κέντρα, και γ) η ανάδειξη και ο χαρακτήρας μιας (νέας;) τοπικής ανώτερης τάξης. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως ακόμη και λεπτές διαφοροποιήσεις στην ταφική πρακτική αντιπροσωπεύουν πράξεις με ιδιαίτερη κοινωνική σημασία, οι οποίες συνέβαλαν στη διαμόρφωση νέων κοινωνικών συνθηκών κατά τη μεταβατική περίοδο που ακολούθησε την κατάργηση των μυκηναϊκών ανακτόρων.

A Tale of Social Bioarchaeology: Human Bones, Burial Practices and Social Dynamics in Mycenaean Achaia – The Case of Voudeni

speaker:

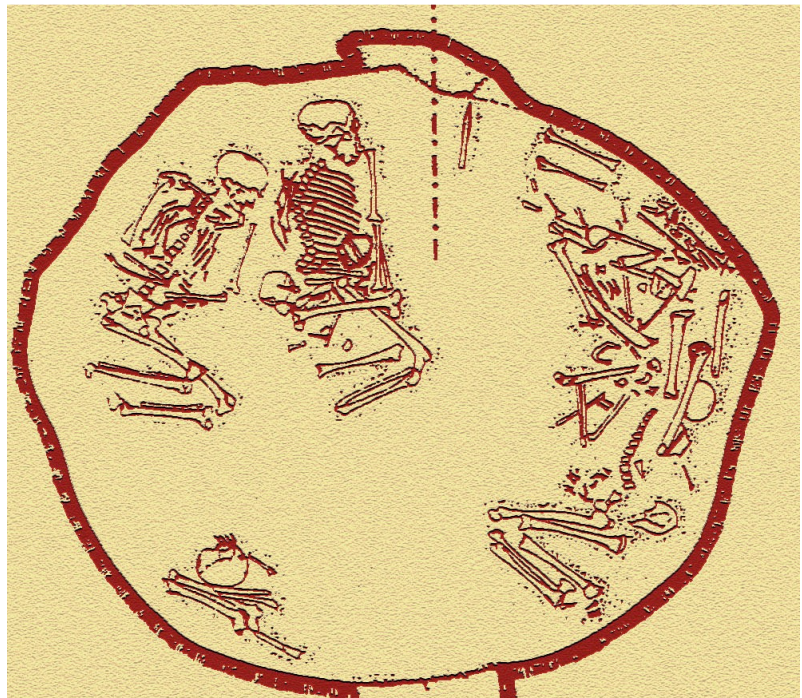
Dr Ioanna Moutafi

Bioarchaeologist

Senior Researcher at the
H. M. Wiener Laboratory
for Archaeological Science

The 2nd meeting of the
Mycenaean Seminar will be at **19:00**
at the **Swedish Institute at Athens**
(Mitsaion 9)

The lecture will be held in Greek
with a PowerPoint in English



This lecture presents a holistic bioarchaeological approach to the social dimensions of Mycenaean mortuary practice, with special reference to the treatment of the dead body. The study is based on the case of Voudeni, an important Late Helladic (1400-1050 BC) chamber tomb cemetery in Achaia.

The complex funerary ritual of the Mycenaean period is characterised by collective burials, tomb re-use and variable secondary treatment of earlier interments. Despite growing interest in the social dimensions of Mycenaean mortuary practice, there is still a gap between theory and empirical data, while the study of human bones often remains secondary. As a result, funerary activities are only partially reconstructed. A wide variety of specific acts are often lumped under the term ‘secondary burial’,

while, in fact, they may reflect rather different ideological notions. The issue is further complicated due to inherent taphonomic problems of collective tombs.

In this study, it is argued that the most effective way to address the complexity of Mycenaean collective burials is through an emic understanding of the actions and experiences both of the living actors, the mourners, and the dead themselves. The key is an integrative approach that brings together abstract theory with a multi-disciplinary study of both cultural and biological data, based on the most up-to-date methodology for the analysis of commingled assemblages. Human bones are viewed as the primary strand of evidence and are examined through a dual prism: both as subject of their own osteo-

biographies and as objects of the acts and experiences of the living.

Under this scope, a single specific case-study, Voudeni in Achaea, was selected, with the aim to reconstruct the treatment of the dead to an unprecedented level of detail and explore the relationship between changing social conditions and mortuary practice at many different levels. The uniquely large and well-documented body of bio-cultural data from Voudeni offers the opportunity to look closely at the mortuary practices of a community living in one of the most interesting areas of the Mycenaean world, both during the palatial LHIIIA-B and the transitional post-palatial LHIIIC period. The aim is to shed new light both on: **a)** various issues of current Mycenaean mortuary research, such as: specifics of tomb re-use; form and diversity of funerary practices; sequence and frequency of mortuary events; demographic composition and mortality profiles; organising principles in the diversity of mortuary

activities; differential inclusion and visibility between social groups; differential funerary treatment based on different identities (e.g., sex/age); changes in notions of personhood and social relationships; and **b)** the changing social conditions in Achaea, especially during the transitional LHIIIC period.

The contextual examination of temporal shifts in burial customs and demographic data illuminates how funerary change relates to the shifting social conditions. Key questions about the LHIIIC social developments in Achaea are addressed, including: a) the extent of cultural and social continuity between the two periods; b) population increase and the possibility of refugee influx from the palatial centres; and c) the rise and character of a (new?) local elite. The results demonstrate that even subtle changes in the collective burial rites represent meaningful social acts, integral to the creation of transforming social conditions during the transitional period that followed the collapse of the Mycenaean palaces.

The Organising Committee:

Nagia Polychronakou-Sgouritsa, Iphiyenia Tournavitou, Emilia Banou, Aphrodite Chasiakou